

LABORE ET ZELO

ЛІТЕРАТУРНИЙ ПРОЦЕС І ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ

Обсяг: 6 кредитів ЄКТС

Семестр: III-IV; Курс: II

Дні, час, місце: згідно з розкладом

Інформація про викладача

Ім'я	Самойленко Григорій Васильович
Контакти	E-mail: svit.lit@ndu.edu.ua тел.: (098) 410-68-09
Робоче місце	кафедра літератури, методики її навчання, історії культури та журналістики (ауд. 216 Гоголівського корпусу)
Години консультацій	За розкладом

Опис курсу

Мета навчальної дисципліни – дати уявлення про літературний процес як літературознавче явище та його складові, які з кожним новим історичним часом наповнюються новими категоріями і таким чином утверджуються принципи наступності використання тих чи інших творчих методів та стилів в літературі, появі нових напрямів та течій. Звернена особлива увага на пошуки сучасними письменниками творчого методу за умови свободи творчості і безцензурної праці. У зв'язку з цим визначено основні постаті в літературі і виявлено характерні особливості їх творчості.

Програма орієнтована на визначення у парадигмі «література XVII-XXI ст.» головних проблем, пов'язаних з численними художніми стилями від бароко, сентименталізму, реалізму і до постмодернізму на сучасному етапі. Звернена також увага на функціонування одного і того ж стилю в різних історико-літературних ситуаціях.

Завданням курсу є ознайомити аспірантів з найхарактернішими особливостями літературного життя різних історичних періодів та розвитку сучасної літератури, навчити аспірантів визначати основні складові літературного процесу, а також місце творчості окремих письменників, які групуються за одним творчим методом і формують літературну школу в тому чи іншому літературному періоді. Досягти розуміння відмінності творчих методів і доцільності їх використання у конкретних творах, навчити аспірантів компонувати літературні факти у творчу єдність, уміти обирати літературні зразки, які пов'язані з напрямками, течіями, творчими методами, жанрами літератури і є характерними для відповідних історичних літературних процесів.

Вивчення навчальної дисципліни в комплексі з іншими освітніми компонентами ОНП «Порівняльне літературознавство» сприяє досягненню здобувачами таких програмних результатів навчання:

ПРН1. Концептуальні та методологічні знання в галузі чи на межі галузей знань або професійної діяльності.

ПРН6. Уміння критичного аналізу, оцінки та синтезу нових і комплексних ідей.

ПРН12. Спеціалізовані уміння/навички та методи, необхідні для розв'язання

значущих проблем у сфері професійної діяльності, науки та/або інновацій, розширення та переоцінки вже наявних знань і професійної практики.

ПРН8. Уміння діяти толерантно, відповідально та свідомо на основі етичних міркувань (мотивів).

ПРН16. Здатність аналізувати праці видатних українських і зарубіжних учених-філологів, наукових шкіл і монографічних фундаментальних робіт у галузі дослідження.

ПРН18. Уміти критично та системно оцінювати результати науково-дослідницької роботи, визначати перспективи подальших наукових розвідок.

ПРН19. Уміння характеризувати та оцінювати різноманітні культурні контексти, визначати різницю в підходах до літературних творів у різних культурах, виділяти спільні теми, мотиви, техніки та різниці у структурі та контексті різних літературних творів.

ПРН20. Уміння сприймати та розуміти різноманітні культурні аспекти, що впливають на літературні твори, визначати як літературні тексти відображають суспільні, політичні та економічні реалії певного часу та культури.

ПРН21. Уміння використовувати теоретичні підходи у практичних дослідженнях літературних творів, обирати та застосовувати різні методи дослідження (історично-критичний аналіз, структурний аналіз, герменевтика, феміністичний або постколоніальний підхід), залежно від конкретної проблеми чи об'єкта дослідження.

Згідно структурно-логічної схеми ОНП дисципліна визначає методологію та методику вивчення подальших літературознавчих курсів.

Мета навчання

Вивчення дисципліни в комплексі з іншими освітніми компонентами ОНП «Порівняльне літературознавство» сприяє набуттю здобувачами таких компетентностей:

ЗК1. Здатність розуміти предметну галузь і професійну діяльність.

ЗК5. Здатність до пошуку, оброблення й аналізу інформації з різних джерел.

ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК11. Здатність виявляти толерантність та повагу до культурної різноманітності.

ФК6. Здатність керувати науковою/творчою роботою здобувачів.

ФК8. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний, емпіричний аналіз актуальних проблем літературознавства.

ФК10. Здатність аналізувати та порівнювати вплив культурних та історичних контекстів на літературні твори, відтворювати та розкривати ці взаємозв'язки.

ФК11. Здатність здійснювати порівняльний аналіз літературних творів різних національних та культурних традицій, розглядати літературні явища у контексті культурної та соціальної теорії.

ФК12. Здатність пояснювати основні теоретичні підходи до вивчення літератури, вміння застосовувати різні методи дослідження.

Форми та методи навчання

Курс буде викладено у формі лекцій (20 год.), практичних занять (40 год.), а також організації самостійної роботи аспірантів у бібліотеках і комп'ютерних мережах (120 год.). В основі навчання перебуватиме когнітивно-комунікативний підхід. Викладач використовуватиме проблемні та інтерактивні методи, консультації.

Навчальна дисципліна передбачає використання монографій, підручників, посібників з теорії та історії літератури, а також додаткових та супутніх джерел, пов'язаних з періодикою, міжлітературними та мистецькими зв'язками, компаративістикою, корпусу

художніх творів з курсів, електронного ілюстративного матеріалу, персональних гаджетів; інтернет-ресурсів.

Організація навчання

Теми лекцій

№	Назва теми	Кількість годин
1	Поняття про літературний процес та його складники	2
2	Історичні епохи і місце в них літературного процесу (від Античності до Середніх Віків та Відродження). Зародження літературного процесу в Київській Русі	2
3	Літературне життя XVII-XVIII століть і пошуки нових методів та стилів. Роль бароко в літературі цього часу	2
4	Своєрідність літературної епохи XIX століття. Утвердження романтизму та реалізму. Розвиток художньої періодики. Літературні об'єднання	2
5	Критичний реалізм. Його здобутки і поява монументальних жанрів в літературі	2
6	Літературний процес на переломному етапі кінця XIX – початку XX століття. Нові течії в літературі. Розмаїття творчих методів, періодичних видань та різних творчих угруповань	2
7	Різноманіття пошуків стилів та методів в епосі XX століття. Реалізм і романтизм в літературі цього часу. Насадження стилю соціалістичного реалізму як єдиного творчого методу в літературі	2
8	Особливості розвитку літературного процесу кінця XX – початку XXI століття – часу ліквідації цензури та демократизації літературного життя. Реабілітація письменників та повернення їх творів. Гострі дискусії в літературній періодиці цього часу	2
9	Багатогранність сучасного літературного життя. Поява його нових форм	2
10	Основні здобутки і втрати в сучасному літературному житті	2
Разом		20

Теми практичних занять

№	Назва теми	Кількість годин
		денна
1	Своєрідність літературного життя періоду Античності	4
2	Особливості літератури в епоху Середніх віків і Відродження та їх зв'язків з періодом Античності	4
3	Зародження літературного процесу в епоху Київської Русі. Найважливіші літературні пам'ятки	4
4	Своєрідність літературної епохи XVII-XVIII століть. Бароко і	4

	його основні ознаки	
5	Пошуки нових методів і стилів в літературі XIX століття. Взаємозв'язки слов'янських літератур із загальноєвропейськими	4
6	Утвердження в світовій літературі романтизму. Основні його здобутки та міжлітературні впливи	4
7	Критичний реалізм і його жанрово-видове багатство	4
8	Своєрідність літератури епохи кінця XIX – початку XX століття і поява нових методів та стилів, а також форм літературного життя	4
9	Літературний процес XX століття і його складність у використанні як форм мистецького життя, так і пошуку творчих методів та форм літературного твору	4
10	Сучасний літературний процес в нових соціально-політичних умовах. Поява нових творчих методів в літературі. Постмодерністська та масова література	4
Разом		40

Самостійна робота

№	Назва теми	Кількість годин
1.	Літературний процес. Його складники та взаємозв'язки з мистецькими напрямками та течіями	20
2.	Літературний процес та його зв'язки з історичними подіями далекого минулого	20
3.	Здобутки в літературі XIX століття і найяскравіші здобутки в провідних національних літературах. Творчі напрями та методи в літературі XIX ст. Традиції та творчі взаємини	20
4.	Своєрідність слов'янських літератур і їх місце в загальноєвропейському контексті	20
5.	Історична епоха XX століття і своєрідність життя в ній та відображення його в літературі того часу	20
6.	Сучасний літературний процес і його насиченість новими явищами літератури	20
Разом		120

Оцінка

Підсумкову оцінку курсу буде обчислено з використанням таких складників:

Форм роботи	Вид роботи	Розподіл балів
Портфоліо розділу	Презентація теми	0-6
	Тези навчального проєкту з теми	0-6
	Володіння поняттєвим та категорійним апаратом з теми	0-6
	Огляд, критичний аналіз, оцінка й узагальнення різних наукових поглядів на предмет дослідження	0-6
	Участь у дискусії	0-6

	РАЗОМ	0-30
Навчальний проєкт	Обґрунтування актуальності обраної теми	0-1
	Повнота висвітлення теми	0-2
	Логічність та доказовість	0-2
	Власна оцінка роботи (рефлексія)	0-1
	Вчасне виконання й оформлення навчального проєкту	0-2
	Презентація та захист роботи	0-2
	РАЗОМ	0-10
Іспит	30 тестових завдань закритої форми (по 1 бал за завдання)	0-30

Політика курсу

Безпека – понад усе.

У разі включення сигналу «Повітряна тривога» під час очного навчання ви під керівництвом викладача повинні перейти до споруд цивільного захисту і перебувати в них до скасування сигналу.

У разі включення сигналу «Повітряна тривога» під час дистанційного навчання за вашим місцем перебування ви маєте повідомити про це викладача та перейти до безпечного місця.

Відвідування та / або участь є важливим компонентом курсу. Водночас, якщо Ви бажаєте навчатися дистанційно, є можливість погодити графік навчання на основі академічного середовища «Уніком».

Якщо ви не були присутні на занятті через сигнал «Повітряна тривога», узгодьте з викладачем дистанційну форму виконання завдання.

Дедлайни. Крайньою межею складання портфоліо (завдання аналітичного характеру, презентації до наукових повідомлень) є три дні до дати екзамену.

Перескладання здійснюється згідно із чинним положенням про організацію освітнього процесу в університеті. Перескладання екзамену відбувається за графіком, визначеним відділом аспірантури та докторантури.

Академічна доброчесність та плагіат. Кожен здобувач вищої освіти повинен ознайомитися і слідувати нормам Положення НДУ ім. М. Гоголя «Про академічну доброчесність» (<http://surl.li/vzoh>). Всю заплановану роботу здобувачі виконують самостійно. У разі виявлення несамотійного виконання завдання, результат анулюється, а робота повертається здобувачу на переопрацювання з дотриманням правил академічної доброчесності. При виконанні спільних завдань, потрібно зазначати внесок кожного учасника.

Мобільні пристрої на занятті використовуються з навчальною метою.

Поведінка в аудиторії. Кожен здобувач вищої освіти повинен ознайомитися і дотримуватися Правил внутрішнього трудового розпорядку (<http://surl.li/acvdy>) університету, а також принципів і правил поведінки, визначених у Етичному кодексі Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя (<http://surl.li/vzng>).

Вітається активність здобувачів із планування освітнього процесу та участь у формальній та неформальній освіті.

Рекомендовані джерела інформації

1. Антологія альтернативної української поезії зміни епох. Друга половина 80-х – початок 90-х років / [упор. Ю. Позаяк]. – Харків: Майдан, 2001. – 184 с.
2. Антологія української поезії II половини XX сторіччя / [автор передм. та упор. Ю. Ковалів]. – К. : Гранослов, 2001. – 432 с.

3. Бійчук Г. Література постмодернізму: реальність чи віртуальність? Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. 2006. № 2. С. 56–62.
4. Білоус П. В. Теорія літератури : навч. посібник для студентів ВНЗ. Київ: Академвидав, 2013. 325 с.
5. Даниленко В. Суспільство у сучасному дзеркалі новелістики: (психологічні тенденції української малої прози 80–90-х рр. XX ст.). Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. 2000. № 5. С. 46–53.
6. Дві тонни : Антологія поезії двотисячників / упор. Б.-О. Горобчук, О. Романенко. – К. : Вид-во Романенка «Маузер», 2007. – 304 с.
7. Історія української літератури: XX – поч. XXI ст. : навч. посіб. У 3 т. / за ред. В. І. Кузьменко. Київ : Академвидав, 2013–2017.
8. Літературна дефіляда. Сучасна українська критика про сучасну українську літературу. Бібліотека «ЛітАкценту». Київ : Темпора, 2012. 554 с.
9. Москальчук В. Українська література кінця XX століття (література постмодерну). Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. 2006. № 2. С. 63–67.
10. Наєнко М. Типи творчості в епоху постмодернізму. Слово і час. 2002. № 4. С. 59–60.
11. Пахльовська О. Українська культура у вимірі «пост»: посткомунізм, постмодернізм, поствандалізм. Сучасність. 2003. № 10. С. 70–85.
12. Поліщук Я. Постколоніальний аспект сучасної літератури. Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. 2006. № 2. С. 98–102.
13. Самойленко Г.В. Історія української культури XI–XXI століть в регіональних зв'язках. Ніжин: вид-во НДУ, 2021. 265 с.
14. Скорина Л. Літературна мозаїка (огляд сучасної української прози – I частина). Бібліотечка «Дивослова». 2014. №1. 64 с.
15. Сучасна українська література: стилі, покоління, творчі індивідуальності: навч. посіб. / за заг. ред.. І. Констанкевич, В. Сірук. Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. 328 с.
16. Тарнашинська Л. Б. Закон піраміди: діалоги про літературу та соціокультурний клімат довкола неї. Київ : Унів. вид-во «Пульсари», 2001. С. 182–191.
17. Ткачук М. Літературний процес 90-х рр. XX ст. Українська мова та література. 2000. № 22. С. 16.
18. Юрчук О. У тіні імперії. Українська література у світлі постколоніальної теорії. Київ : ВЦ «Академія», 2013. 224 с.

Літературознавчі словники, довідники, енциклопедії:

1. Літературознавчий словник-довідник. Київ: Видавничий центр «Академія» 2007. 753 с.

Інформаційні ресурси:

1. Національна парламентська бібліотека України: <http://www.nplu.org/>
2. УНІКОМ - Університетське Навчальне Інформаційно-Комунікаційне середовище <http://vle.ndu.edu.ua/>
3. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>
4. Бібліотека НДУ ім. Миколи Гоголя ім. М. Лавровського <https://library.ndu.edu.ua/>
5. Державна бібліотека України для юнацтва <http://4uth.gov.ua/>
6. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. Сухомлинського <http://dnpb.gov.ua/ua/>